

HET DORP WADDINXVEEN

Tijdschrift van het

HISTORISCH GENOOTSCHAP WADDINXVEEN

Dit kwartaalblad wordt gesponsord door:

Rabobank Gourwezoom

Baan Meubelen

De Pater Makelaardij

S. Noorlander

Vrienden van Waddinxveen

COLOFON

'Het dorp Waddinxveen' is een uitgave van het "Historisch Genootschap Waddinxveen", opgericht 20 april 1993.

ISSN nummer: 0929-3051

Vormgeving, lay-out, druk en afwerking: Offsetdrukkerij Howaprint Waddinxveen

Gironummer: 6494844

Bankrelatie: Rabobank Waddinxveen nummer 3668.01.155

Oplage: 525

© Overnemen van artikelen of gedeelte(n) van artikelen mag alleen met schriftelijke toestemming van de redactie en de auteurs.

BESTUUR

Voorzitter:

C.M. van der Linden

Secretariaat:

H.C. Bostelaar-Geluk
Souburghlaan 10
2741 EL Waddinxveen
tel. 0182-610025

Penningmeester / ledenadministratie:

G. van Ringelenstein
Beethovenlaan 31
2742 CE Waddinxveen
tel. 0182-614904

Ereleden:

J. in 't Hol, J.D. Geel, H. Smid
en C.J.Th. de Jong-Steenland

REDACTIE

H.C. Bostelaar-Geluk
C.J.Th. de Jong-Steenland
C. Neven
C.J. van Veen

Verspreiding 'Het Dorp Waddinxveen':
J. Jeukens, Kastanjelaan 35, tel. 614741

INHOUDSOPGAVE

Een tehuis voor ouderen van dagen

- *De stichting van Huize Souburgh* C. Neven 58

Het Gouwe-aquaduct vijftientig jaar C.J. van Veen 73

Waddinxveen deed niet mee C.J. van Veen 79

De lezer aan het woord 83

EEN TEHUIS VOOR OUDEREN VAN DAGEN

De stichting van Huize Souburgh

C. Neven

Op 16 november 2006 zal het veertig jaar geleden zijn dat het bejaardentehuis Souburgh officieel geopend werd door burgemeester C.A. van der Hooft. Bij het 25-jarig jubileum in 1991 verscheen in de jubileumuitgave een terugblik. "We schrijven december 1961 wanneer een aantal Waddinxveners bij elkaar komt om samen na te denken over de vraag of er in Waddinxveen een bejaardentehuis gebouwd moet worden. Dit in navolging van vele steden en dorpen in Nederland, immers, Nederland is de materiële gevolgen van de tweede wereldoorlog te boven gekomen. Er begint welvaart te komen, en er zijn redenen genoeg om nu ook aan de bejaarden te denken. De Waddinxveners sluiten zich aan bij de algemene ontwikkeling, en een stichting wordt in het leven geroepen. Het bestuur van deze stichting krijgt tot taak al datgene te doen wat voor de bouw, inrichting en organisatie van een bejaardentehuis nodig is. Met voortvarendheid – de Waddinxveners eigen – worden plannen gemaakt [...]." Doch toen recentelijk een bouwtekening van Souburgh werd geraadpleegd, bleek deze reeds te dateren van 1959. Hoe was dat mogelijk? Wie had ooit daartoe opdracht gegeven?

College van diakenen

In 1956 was de Hervormde Gemeente van Waddinxveen nog niet in wijken verdeeld. Weliswaar telde de kerkelijke gemeente sinds kort twee kerkgebouwen en iets langer een tweetal predikantsplaatsen, maar slechts één kerkenraad. Behalve uit beide predikanten bestond deze vergadering uit zes ouderlingen en vier diakenen. Destijds bestond het college van diakenen uit: Pieter de Bruin, glasbewerker bij glasin-

dustrie Van Dijken, Johannes Neven, meubelmaker bij Van Schaik & Berghuis, Arie Hendrik Olie, carrosseriebouwer bij Mulder, en Frans Sekeris, houtdraaier bij de firma Noorlander. Naast hun dagelijks beroep hadden zij hun ambtelijke bezigheden in de verzorging van gemeentelieden, die op hulp van de kerk waren aangewezen. Van deze laatsten bestond een belangrijk deel uit ouderen. Elke diaken had contact met een groep bejaarden, volgens een soort wijkverdeling. Nu stonden er in 1956 op het gebied van sociale wetgeving ten gunste van bejaarden grote veranderingen op stapel. Op 1 januari 1957 zou de Algemene Ouderdomswet (A.O.W.) ingevoerd worden. Ook voor het diaconale werk onder de oudere gemeenteleden zou dit gevolgen hebben. Tegen deze achtergrond moet het initiatief gezien worden van het college van diakenen om te komen tot de stichting van een rusthuis. De 19e juni 1956 werd de eerste voorbereidende vergadering gehouden. Om het doel te bereiken zou men beginnen met de vorming van de "Hervormde Stichting voor Kerkelijk Maatschappelijk Werk, uitgaande van de Diaconie der Hervormde Gemeente". Concept-statuten werden opgesteld en bestuursleden werden aangezocht. Nog voor alles verwerkelijkt was, ging er een brief uit naar Burgemeester en Wethouders van de gemeente Waddinxveen. "In aanmerking nemende dat de huisvesting, verpleging en zorg voor de ouden van dagen in onze gemeente dringend voorziening behoeft", vroeg men op 27 augustus om medewerking en "reeds nu een terrein in onze gemeente aan te wijzen, geschikt voor de bouw van een tehuis voor ouden van dagen". B.&W. reageer-

den snel. Het antwoord was binnen op 26 november. Medewerking aan de stichting van een rusthuis werd toegezegd. "Voor de bouw zou kunnen worden beschikt over het in het uitbreidingsplan daarvoor bestemde terrein, gelegen in de onmiddellijke omgeving van de Kerkweg". Kostprijs van de grond f 10,60 m².

Inmiddels was het viertal op 15 oktober bij notaris Daniël Bastiaan van der Most op bezoek geweest voor het passeren van de stichtingsakte. Hoofddoel van de nieuwe stichting was "het oprichten en instandhouden van één of meer tehuizen voor Ouden van Dagen te Waddinxveen". Naast de genoemde diakenen kwamen voor de eerste bestuursvergadering bijeen: Huibertus Cornelis Kooijman, groente-koopman, en Simon Pieter Bax, deurwaarder. Beiden maakten als ouderling tevens deel uit van de kerkenraad. Voorts de houthandelaar Huibertus Poot en de gemeente-ontvanger Gerrit van der Krans. Laatstgenoemde was tevens kerkelijk ontvanger. Tenslotte Willem Verboom, kassier van de Coöperatieve Boerenleenbank alhier. Hij had de belangrijke post van secretaris op zich genomen. Door zijn functie binnen de kerkvoogdij was hij daarvoor de aangewezen man. Kooijman verklaarde zich bereid de penningen te gaan beheren.

Oprichting

De oprichtingsvergadering werd gehouden in de consistorie van de Brugkerk op 30 november 1956. Eerst werd een gedeelte uit de bijbel gelezen: Lukas 12:22-34, de opwekking van Jezus om niet bezorgd te zijn. "Weest niet wankelmoe-dig", hoorden de aanwezigen. Na het gebed haalde Piet de Bruin een klein papiertje tevoorschijn waarop hij zijn openingswoorden had geschreven. 'Ik heet u allen hartelijk welkom op deze eerste vergadering van het bestuur van de Herv. Stichting voor Kerkelijk Maatschappelijk werk. Het is mij een behoefte om in de eerste plaats u allen namens het College van diakenen hartelijk dank te

zeggen dat u aan het verzoek van de dia-konie om zitting te nemen in de Herv. Stichting hebt willen voldoen. Ik wil daarbij de wens uitspreken dat wij geza-menlijk het doel wat de stichting voor ogen staat mogen behartigen naar de gaven en krachten die ons geschonken zijn. En dat wij ons allen verantwoorde-lijk weten in hetgeen wij verplicht zijn te doen, in het belang van de Stichting. Nu wij de eerste stap gezet hebben op de weg die wij moeten gaan om het gestelde doel van de Stichting namelijk het bouwen van een verzorgingshuis voor ouden van dagen te bereiken, is nu al reeds gebleken dat wij met veel moed en doorzettings-vermogen moeten handelen. Wat wij ondernemen is niet gering. Wanneer wij zien op onszelf dan moeten wij zeggen: deze taak is voor mij te zwaar. Daar is veel wijsheid voor nodig om deze verantwoordelijke taak uit te voeren. Het is dan ook mijn wens dat wij ons gezamenlijk daarin één weten: dit niet te doen in eigen kracht. Maar dat wij allen wijsheid, hulp en kracht mogen verwachten van de Heere. Laten wij er diep van overtuigd zijn dat al ons pogen ijdel zal blijken te zijn indien de Heere er Zijn zegen aan onthoudt. Ik mag u dan ook opwekken om deze zaak ook in ons gebed niet te vergeten. Nu op deze eerste vergadering mag ik u de statuten die door onze diakenen zijn opgesteld, waarvan akte is opge-maakt, voorleggen, waardoor wij als bestuur der Stichting het recht van handelen hebben gekregen. Mijn dank gaat in het bijzonder uit naar de heer Verboom en de heer Kooijman die een bijzondere functie in ons bestuur hebben aanvaard. Moge u beiden die wijsheid geschonken worden, om de verantwoordelijke taak naar eer en geweten uit te voeren. Wat mijzelf betreft ben ik mij zeer bewust dat het voorzitterschap een grote verantwoor-delijkheid met zich meebrengt. Ik vraag dan ook u aller medewerking om gezame-lijk alles te doen wat in ons vermogen is. Hiermede meen ik ter inleiding op de eer-ste vergadering van het bestuur der Stich-

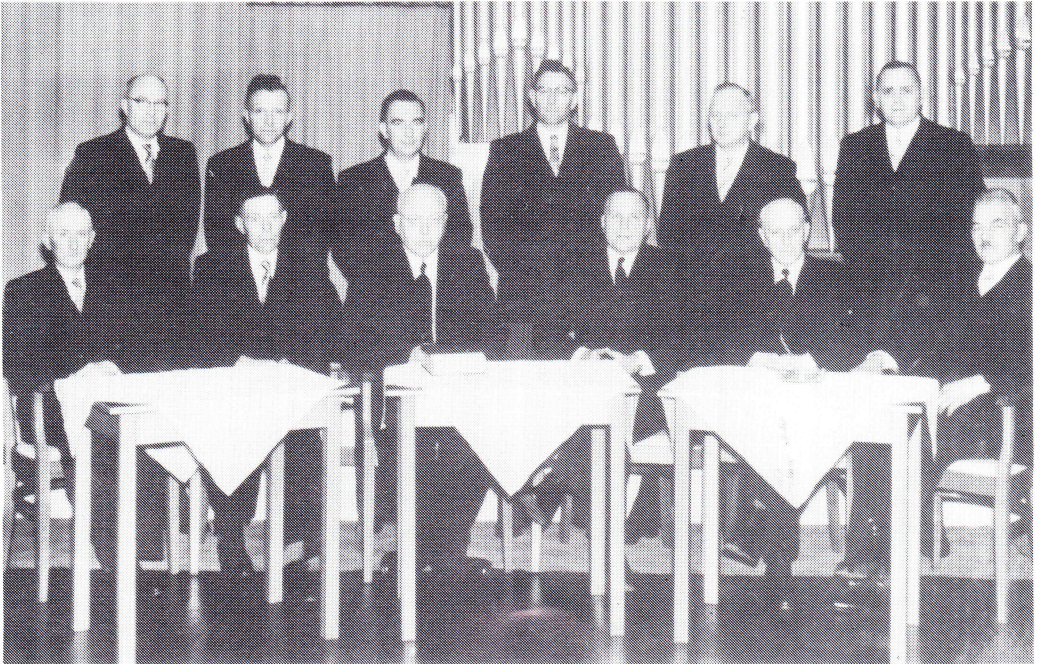
ting voor Kerkelijk Maatschappelijk werk deze te hebben geopend."

Niet alleen de intentie werd die avond verwoord, er werden ook spijkers met koppen geslagen. Was er elders in de gemeente nog grond te koop? Welke architect moest men nemen? De vergadering gaf de voorkeur aan Bas Treffers. Een bezwaar was dat deze nog geen enkel rusthuis had gebouwd. De naam van Joh. A. Wentink, architect te Baarn, kwam op tafel. Hij stond bekend als deskundig ontwerper van rusthuizen. Wellicht kon Treffers in samenwerking met hem iets doen? Van der Krans, Poot en Verboom zouden dit met Treffers – lid van de Hervormde Gemeente – gaan bespreken. Bij de stichting 'Aar en Amstel' te Nieuwkoop had men inlichtingen opgevraagd en gekregen. Het bejaardencentrum gaf duidelijke informatie. Plattegrond, statuten, huishoudelijk reglement en een aanvraagformulier voor opname. Alles zo beknopt,

dat het hele informatiepakket bijna paste in een luciferdoosje. Toppunt van eenvoud was het aanvraagformulier: een éénzijdig A-viertje met elf vragen. "Formulier opzenden aan de directrice. Zodra het bestuur bijeen is geweest, zult U op Uw aanvraag bericht ontvangen of U opgenomen wordt." Een goed voorbeeld. Zo zou het straks in Waddinxveen ook gaan.

Wentink architect

Half december en burgemeester Warnaar drong aan op spoed. Het bestuur verzocht architect Wentink naar Waddinxveen te komen. "Gaarne vernemen wij wanneer U dit schikt en of U de voorkeur geeft aan een bespreking te Uwent of bij ons. Schikt het U ook op een zaterdagmiddag?" Wentink antwoordde: "Zaterdag 29 December om 3 uur, te Uwent", doch uiteindelijk werd het vrijdagavond 4 januari 1957 voor ze elkaar zouden ontmoeten. Hoeveel bedden moet het huis tellen? Van

*De kerkenraad van de Hervormde Gemeente omstreeks 1956.
Zittend v.l.n.r.: T. Burger, B. Oosterom, Ds. J.R. Cuperus, Ds. J. van der Haar,
J. Hoogendoorn, H.C. Kooijman; staand v.l.n.r.: Joh. Neven, F. Sekeris,
J.C. Noorlander, S.P. Bax, A.H. Olie, P. de Bruin
(Archief Hervormde Gemeente Waddinxveen)*

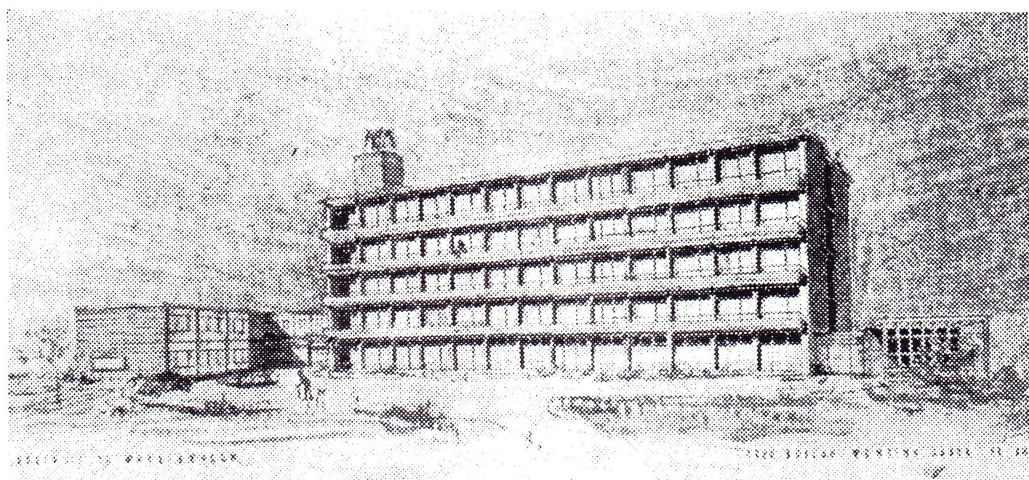
der Krans vond 125 maar de andere leden dachten meer aan 100 bedden met een mogelijkheid tot uitbreiding van grond in de toekomst. Woensdag 6 februari besloot het bestuur met algemene stemmen om Joh. A. Wentink te benoemen tot architect. Hem werd tevens de uitwerking van de bouwplannen voor een rusthuis met ongeveer 100 bedden opgedragen. De architect dankte op 25 februari voor de opdracht en zette zich aan de bestudering van het uitbreidingsplan van de gemeente Waddinxveen.

In de gemeente begon het idee van een eigen rusthuis wat te leven. Er kwam een brief binnen van de meisjesvereniging 'Draagt elkanders lasten' met de aanhef: "Aan de Commissie Hervormd Rusthuis, Hiermede hebben wij het genoegen U mede te delen, dat het bestuur van bovengenoemde vereniging besloten heeft, in de toekomst de baten van haar arbeid te bestemmen voor het te bouwen rusthuis." Een steuntje in de rug voor het college van diakenen, dat zich intussen boog over de benodigde financiën en in het voorjaar 1958 zijn licht opstak bij het rusthuis 'Gouwestein', uitgaande van de diaconie van de Hervormde Gemeente van Gouda. Verschillende bedrijven begonnen "naar aanleiding van een bericht dat U het Ar-

chitectenbureau J.A. Wentink te Baarn opdracht heeft gegeven tot het ontwerpen van de bouw van een bejaardentehuis" hun producten aan te prijzen. Lak- en vernisfabrieken Wed. Boonstoppel & Zonen N.V. stond als eerste in de rij. Een Mepeler Machinefabriek prees al vast circulatiepompen aan, maar het mooiste aanbod kwam van de instrumentenfabriek H. Stöpler uit Utrecht. Op de omslag van hun folder stond een COUVEUSE met elektrische verwarming door middel van gloeilampen en automatische temperatuurregelaar...

Gemeenteraad

Binnen de gemeenteraad was intussen het enthousiasme voor de plannen van de nieuwe stichting niet erg groot. Mevrouw Van der Torren deelde mee dat de raad al twee jaar gedacht had aan een 'oudenliedencentrum'. Helaas was er van een bezoek aan een bejaardenhuis in de omgeving nog niet veel terecht gekomen. De heer Okkerse vroeg 'angstvallig' of de bouw van het rusthuis toch vooral geen financiële consequenties mee zou brengen voor de gemeente. Ook was hij erg benieuwd wat er in het huisreglement stond. Helaas bleek de stichting, die nog geen vierkante centimeter grond bezat,

Schets van het nieuw te bouwen rusthuis in het uitbreidingsplan 'de Putte', zoals gepubliceerd in de Kerkbode van de Hervormde Gemeente d.d. 28 juni 1958, 20e jaargang, nr. 26 (Archief Hervormde Gemeente Waddinxveen)

zo'n reglement nog niet te bezitten.

Volgens de heer Pille waren enkele raadsleden al eens langs een bejaardencentrum gereden. Kunnen de mensen in zo'n huis wel in volkomen vrijheid wonen? Hij had vernomen dat, wanneer één van de bewoners door familieomstandigheden niet op de vastgestelde tijden aanwezig kan zijn, dit moet melden aan de directrice. In zijn ogen was dit ronduit "vrijheidsberoving". Piet de Bruin was juist het tegendeel gebleken: "Ons is echter het tegengestelde bekend, daar een bewoner van een tehuis voor bejaarden zelfs de sleutel van de achterdeur werd gegeven, om 's morgens vroeg te gaan vissen!"

Pille was niet te overtuigen. Zulke tehuizen zijn gevangnissen, want daar ontnemen men de bewoners hun vrijheid. Verder had de heer Pille vernomen, dat de Hervormde stichting had aangekondigd dat zij niet bereid was tot samenwerking met andere richtingen. Doch het was aan voorzitter De Bruin niet bekend op welk aanplakbord hij dit had gelezen. Wat hem betreft mocht er op dit punt geen onduidelijkheid bestaan. "De aanvraag is gedaan door een Herv. Stichting. Wanneer echter opname plaats heeft uit andere richtingen zal zeker een samenwerking

tot stand komen."

De stichtingbestuurders lieten zich niet ontmoedigen. Zij waren vast besloten "deze zo noodzakelijke zaak met Gods hulp tot een goed einde te brengen, om straks voor de bejaarden uit onze woonplaats, die in eenzaamheid, en dikwijls zonder een goede verzorging hun levensavond moeten doorbrengen, het op te nemen."

Grondaankoop

Burgemeester en Wethouders lieten op 21 augustus 1958 weten "dat de gemeenteraad bereid is aan uw stichting een perceel bouwgrond van 10.000 m² te verkopen in de Puttepolder voor de bouw van een rusthuis voor de prijs van f 25,--, zulks overeenkomstig de voor het gemeentelijk grondbedrijf vastgestelde prijzen." Maar eer het bestuur bijeen kon komen om zich op dit koopje te bezinnen, lag er vier dagen later een nieuwe brief van B.&W. op de mat. "In onze brief is een storende weglating geconstateerd. De bedoeling is geweest mede te delen, dat de bouwgrond voor een bejaardenhuis kan worden verkocht voor de prijs van f 25,-- per m².

"Voorts berichten wij u, dat de gemeente-

ARCHITECTENBUREAU WENTINK		
JOH. A. WENTINK ARCHITECT B.N.A. BAARN.		
RUSTHUIS v. HERVORMDE STICHTING v. KERKELIJK MAATSCHAPPELIJK WERK. TE		
WADDINXVEEN		
GET.: H. J. W. WARTMAN		
1-7-'59.		GEZ.
GEC.		
BESTEKTEKENING.		
GEVELS		
31	SCHAAL: 1:100.	
N.B.-246-31.		

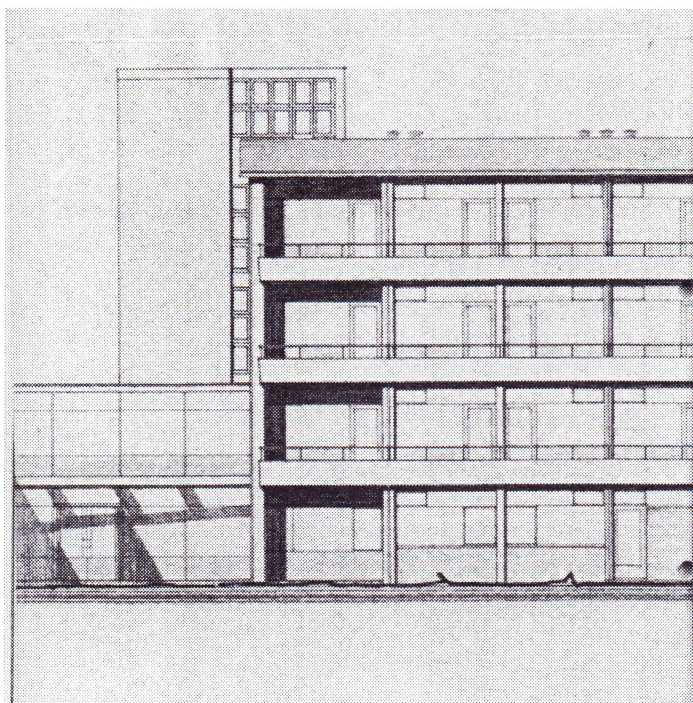
Fragment van een tekening uit 1959 voor het Rusthuis in Waddinxveen.
Architectenbureau Wentink te Baarn (Archief Hervormde Gemeente Waddinxveen)

raad in principe bereid is een garantie te verlenen voor de rente en aflossing van een geldlening, groot f 1.750.000,--. Een definitief besluit kan echter eerst worden genomen als bekend is, door wie de geldlening zal worden verstrekt en onder welke voorwaarden. Daarbij ziet de raad tegemoet een uitvoerige omschrijving inzake de inrichting van uw huis, een exploitatie-opzet alsmede het huisreglement."

Die grondprijs van vijftiwintig gulden per m² was wel even slikken. Had de gemeenteraad destijds niet in principe besloten de grond aan te bieden voor f 10,60 m²? Het bestuur wilde liefst geen wijziging aanbrengen in het aanvankelijk opgezette bouwplan.

Overleg met architect Wentink leverde geen andere oplossing op dan letterlijk het rode potlood in de begrenzing van het terrein te zetten. Daarmee werd de grond teruggebracht tot 6000 m². Met deze praktische uitweg waren de vragen rondom de grondprijzenkwesitie niet verdwenen. Toen veel later, in april 1960, een voorlich-

tingsbijeenkomst werd belegd voor de Hervormde Gemeente, was een groot deel van de vragen op de prijs van de grond gericht. Hoe was het mogelijk geweest dat de gemeenteraad was afgeweken van het principe-besluit van B.&W.? Was de raad dan niet gebonden aan een vroegere toezegging? En hadden de hervormde raadsleden – vertegenwoordigd in verschillende partijen – de zaak van het rusthuis wel adequaat verdedigd? Hadden zij niet veel scherper op moeten treden? Daarop verklaarden de aanwezige hervormde raadsleden Lips, Noorlander en Kooijman eenparig van harte achter de komst van het rusthuis te staan. Of, zoals Arie Noorlander het verwoordde: "Ik heb mij in de Raad, als 't er op aan kwam, steeds als goed Hervormde gedragen." Kooijman – raadslid en penningmeester van de stichting – gaf als toelichting: "Er is inmiddels een Gemeentelijk Grondbedrijf in het leven geroepen. De prijs is vastgesteld door Gedeputeerde Staten. Een prijs voor bijzondere doeleinden."

*Tekening van een gedeelte van de oostgevel volgens de bestektekening uit juli 1959.
(Archief Hervormde Gemeente Waddinxveen)*

Interkerkelijk

Eind 1958 besloot het stichtingsbestuur de samenwerking te verbreden tot andere kerken. Hiertoe werden benaderd: de Gereformeerde Kerk, de Hervormde vereniging Wet en Evangelie en de Christelijk Afgescheiden Gemeente. Als bestuursverdeling werd voorgesteld: 6 leden namens de centrale Hervormde Gemeente en de andere kerkgenootschappen elk 1 lid. Als antwoord deelde de kerkenraad van de Gereformeerde Kerk mee, dat men 'ten allen tijde gaarne mee wilde werken aan de stichting van een Rusthuis dat door interkerkelijke samenwerking tot stand komt.' Doch met de naam en de vertegenwoordiging in het nieuwe bestuur kon men zich helaas niet verenigen. Mocht het bestuur toch "een lid van onze kerk benoemen, dan hebben wij daartegen geen enkel bezwaar". In dat geval moest het bestuur zelf een gereformeerd lid uitnodigen om toe te treden en kon er eigenlijk niet gesproken worden van interkerkelijke samenwerking.

Het was burgemeester Van der Hooft die tijdens een gesprek op 9 november 1959 de samenwerking weer op gang wist te brengen. Na gezamenlijke bestudering door B.&W. en bestuur van de aantallen bejaarden in de gemeente "acht de Burgemeester vanuit dit overzicht het noodzakelijk om over te gaan tot een bredere basis in het bestuur van de stichting, die nu alleen Hervormd is. Gezien de grootte van het Rusthuis is het noodzakelijk dat alle groepen in de gemeente hier achter staan, om een onderbezetting in het Rusthuis te voorkomen. De Burgemeester denkt hierbij aan opnemings in het bestuur van de Gereformeerde Kerk, dan kan de stichting toch wel Hervormd blijven. Met nadruk wordt er op gewezen, dat dit de volledige instemming heeft van het College van B.&W.". Het stichtingsbestuur verwees daarop naar de samenwerking, die reeds in eerder stadium gezocht was en ook wat samenwerking met de Gereformeerde Kerk reeds tot stand gebracht had op het gebied van gezinsver-

zorging en bibliotheek. Daarom wilde het bestuur zich graag beraden op het voorstel van de burgemeester. Uit een brief van 7 december 1959 blijkt dat de heren De Bruin en Verboom inmiddels een "aangenaam onderhoud gehad hebben met ds. J. Snoeij van de Gereformeerde Kerk". Een schetsplan van het te bouwen rusthuis vormde samen met bestektekeningen de bijlagen van de brief. Vervolgens raakte de samenwerking in een stroomversnelling. Op 13 februari 1960 liet het bestuur van 'Wet en Evangelie' weten bereid te zijn om zitting te nemen in het stichtingsbestuur. De Chr. Afgescheiden Gemeente moest helaas meedelen dat "niemand zich hiervoor beschikbaar wilde stellen". De Remonstrants Gereformeerde Gemeente wilde "gaarne aan een bespreking deelnemen". Groen licht van de kerkenraad van de Gereformeerde Kerk kwam op 3 maart 1960. "De kerkenraad stelt Uw pogingen om inzake de Stichting van een Prot. Chr. Rusthuis samenwerking tussen de in geding zijnde groeperingen tot stand te brengen zeer op prijs. Hij is bereid, t.z.t. met U, en de door U genoemde groeperingen hiervoor samen te spreken, en gaat accoord met de hoofdgedachten waarvan U voornemens bent uit te gaan", zo schreef scriba I. van Rhijn in een brief aan B.&W..

Na enige verwarring over de vraag, wie de verschillende deelnemende kerken bijeen moest roepen, de burgerlijke of de Hervormde gemeente, kwam men op maandag 21 maart 1960 bijeen in het verenigingsgebouw achter de Brugkerk. De leiding van de samenspreking was in handen gegeven van de heer J. de Boer van de Stichting voor Maatschappelijk Werk in Zuid-Holland. De opkomst was boven verwachting. Zelfs de Chr. Afgescheiden Gemeente was met drie personen vertegenwoordigd. Het nieuwe bestuur zou bestaan uit totaal 7 Hervormden, 2 Gereformeerden, terwijl de Remonstrants Gereformeerde Gemeente en de Chr. Afgescheiden Gemeente elk 1 afgevaardigde zouden hebben.

Voor de aan te sluiten kerken zou de financiële deelname uitkomen op f 10.000,- per bestuurslid, te storten in een fonds. Enkele weken later waren de Remonstranten afgehaakt. De Hervormden brachten hun zetelstal op acht.

In verband met de vorming van een nieuw, interkerkelijk bestuur riep de Hervormde Gemeente de gemeenteleden bijeen op dinsdag 26 april 1960. Op die avond legde het stichtingsbestuur verantwoording af van alle activiteiten, welke verricht waren om een rusthuis tot stand te brengen. Door de interkerkelijke samenwerking zou het karakter van het tehuis veranderen. P. Lips, gemeentelid en raadslid, "was voor een Rusthuis op bredere basis." Ook het mederaadslid A. Noorlander was "persoonlijk voor een interkerkelijk rusthuis". Ds. J.R. Cuperus, voorzitter De Bruin en penningmeester Kooijman verzorgden een inleiding over de nieuwe toestand en de noodzakelijke statutenwijzigingen. Daarop ging de gemeentevergadering akkoord met het voortzetten van de pogingen om het rusthuis te stichten op interkerkelijke basis. Eind april deelde ook de Chr. Afgescheiden Gemeente mee van verdere deelname af te zien. Wat nu te doen? Het aantal bestuursleden laten blijven op tien? Er werd advies gevraagd aan de Provinciale Diaconale Kamer. Het antwoord luidde: neem er twaalf!

Notaris Van der Most ontving op 12 december 1961 de vertegenwoordigers van de Waddinxveense kerken om de nieuwe stichting in het leven te roepen. De 'Protestants Christelijke Stichting Bejaardentehuis Waddinxveen', uitgaande van de diaconie van de Hervormde Gemeente en de kerkenraad van de Gereformeerde Kerk te Waddinxveen. Het bestuur bestond uiteindelijk uit elf leden. Allereerst de oude bekenden uit de rechtsvoorganger: P. de Bruin, A.H. Olie, W. Verboom (inmiddels makelaar geworden), H. Poot, H.C. Kooijman en S.P. Bax. Nieuwe leden waren, namens de Hervormde vereniging 'Wet en Evangelie': Johannes Teu-

nis Voorbach, procuratiehouder, en Jan Reinder de Vries, boekhouder. De Gereformeerde Kerk had afgevaardigd: Hendrik Postma, hoofd van de Muloschool, en Johannes Rootert, inkoper. Last but not least: mevrouw Mietje Margaretha Veerman, de echtgenote van oud-burgemeester Warnaar.

Voorzitter van het interkerkelijk gezelschap werd Piet de Bruin. Hij zou de zaak van het rusthuis tot een goed einde brengen.

Onderhandelingen

Hoe was het intussen met de bouwplannen voor het rusthuis vergaan? Na de grondprijssaffaire en de daaruit volgende verkleining van het bouwterrein in oktober 1958 had het architectenbureau Wentink zijn activiteiten voortgezet met onderhandelingen voeren. Het schetsplan voor het bejaardenhuis was augustus '58 toegezonden aan de directie van de Volkshuisvesting en Bouwnijverheid in de provincie Zuid-Holland. Januari 1959 was er antwoord. Een twaalfstal kleine detailwijzigingen, waar de architect niet zwaar aan tilde. Vervelender was, dat Volkshuisvesting vond dat de capaciteit van het tehuis niet groter zou moeten zijn dan voor circa 70 betalende personen. Bestuur en architect bespraken de moeilijkheid met Ir. Mackenzie van Volkshuisvesting. Wentink schakelde alvast een adviesbureau in om de c.v.- en warmwatervoorzieningsinstallatie te laten berekenen. Mei 1959 begon de welstandscommissie van het instituut Stad en Landschap van Zuid-Holland moeilijk te doen. Er waren "enige bedenkingen gerezen tegen het bouwplan voor het rusthuis". Gevolg was dat nu ook de Gemeente Waddinxveen geen instemming kon geven. Zou er wel "een enigszins redelijke exploitatie" opgezet kunnen worden? Een lichtpuntje was, dat de Hollandse Sociëteit van Levensverzekeringen N.V. te Amsterdam bereid was aan de stichting een 30- of 40-jarige onderhandse geldlening te verstrekken onder volledige garantie

van de Gemeente Waddinxveen.

Op voorstel van bureau Volkshuisvesting werd het aantal bedden teruggebracht van 85 tot 72. Het gewijzigde bouwplan werd op 21 augustus 1959 ingediend bij B.&W., onder vermelding dat het bestuur voor dit plan goedkeuring gekregen had van Volkshuisvesting. Architect en bestuur waren te allen tijde bereid nadere inlichtingen te verstrekken in een persoonlijk gesprek met het college. "Eveneens willen wij Uw College met nadruk verklaren, dat bij opname van bejaarden in het Rusthuis, niet zal gelet worden op politieke richting of geloof." Vol optimisme vroeg het bestuur tevens optie op de bouwgrond rond het rusthuis, om daar zo mogelijk bejaardenwoningen te gaan bouwen. Tenslotte bleek uit de bijgevoegde begroting dat de bouwkosten van het rusthuis f 1.215.423,- zouden gaan bedragen.

Exploitatiebegroting

Diakenen en stichtingsbestuur vroegen zich af, of de kritiek van de instanties op de exploitatiebegroting terecht was. Zouden ze er echt zo ver naast zitten dat daardoor de haalbaarheid van een rusthuis in gevaar kwam? Die vraag werd voorgelegd aan de Diakonale Kamer van het College van Toezicht voor Zuid-Holland in de Ned. Herv. Kerk. Er kwam per omgaande hulp. A. van Wijk, voorzitter van de Sectie Bejaardenzorg en lid van de Commissie zou op 1 september naar Waddinxveen komen. Als secretaris van het rusthuis 'Gouwestein' in Gouda was de materie hem niet vreemd. Ook de secretaris van de Diakonale Kamer, de heer B. Cox, liet weten dat hij in aantocht was. "Ondergetekende arriveert met de trein, die ongeveer om 7 uur uit Alphen te Waddinxveen aankomt."

De eerste indruk was geruststellend. "Wij kwamen hierbij tot de conclusie dat het eindbedrag van de berekende exploitatiekosten waarschijnlijk wel juist is, doch dat de cijfers herziening behoeven. De bedragen van voedingskosten en wasserij

behoefden vermoedelijk bijstelling. Op verzoek van de Diakonale Kamer stortte het Centraal Controle Bureau der Ned. Herv. Kerk zich op de cijfers. Daar zag men al snel dat e.e.a. iets te maken had met de vermindering van het aantal bedden. Men zorgde in november voor een volledige exploitatiebegroting. Daarmee was deze kou weer uit de lucht.

"Goedkeuring"

Diezelfde maand november naderde een nieuw koufront boven de rusthuisplannen. De kernvraag cirkelde rond het woordje "goedkeuring" van het bureau Volkshuisvesting. Een zeer onduidelijk gebeuren, waarvan de architect uiteindelijk de schuld kreeg. Of hij er debet aan was, zou ik niet willen beweren. Kort samengevat begint de onverkwikkelijke kwestie met de mededeling van burgemeester Van der Hooft aan het bestuur dat de "goedkeuring" van Volkshuisvesting op een misverstand moet berusten. Ir. Mackenzie had hem dit verteld. Het bestuur antwoordde dat volgens de architect er wel goedkeuring was, "anders zou dezen zeker niet het plan bestekklaar hebben gemaakt". Bestuur: wij wilden toch alles toelichten, eventueel samen met de architect met u bespreken? Burgemeester: verkeerd begrepen, ik dacht dat Wentink alleen sprak over technische zaken. Niet over beleid. Mackenzie zou de woorden "te duur" hebben laten vallen. Maar wat was er dan precies te duur en waarom? Het bestuur liet Wentink naar Waddinxveen komen. B.&W. hadden "gelanceerd" dat er officieel geen goedkeuring was van Volkshuisvesting. Hoe zat dat? "De architect zegt dat juist B.&W. geen medewerking hebben gegeven, in het bijzonder voor de indiening van de premie-aanvragen niet, dit werd botweg geweigerd."

De kwestie sleepte zich maandenlang voort. De 11e februari 1960 verzocht het bestuur de architect "te wachten met nader overleg en alle verdere werkzaamheden met Openbare Werken". Piet de Bruin spoorde de architect aan de trein

weer op gang te brengen. Nu stelde Wentink zich in verbinding "met de Heer Visser van de Provinciale Directie Zuid-Holland." Visser vroeg "2 stel bestektekeningen aan B en W toe te zenden met verzoek één stel daarvan te willen doorzenden aan de Heer Visser." Dit viel op het gemeentehuis niet in goede aarde. Men hing onmiddellijk bij Volkshuisvesting aan de bel. "Van de heer ir K.J. Mackenzie en van diens ambtenaar, de heer Visser, vernamen wij wat de werkelijke inhoud geweest is van het gesprek tussen de heer Visser en de heer Wentink." Joh. A. Wentink kreeg een zeer boze brief – gedateerd 23 mei 1960 – van de Gemeente Waddinxveen. "Het is met een wel zeer grote verwondering, dat wij van deze brief en van de bijlagen kennis genomen hebben. Op zijn minst is het nl. wel zeer ongebruikelijk, dat dergelijke plannen worden ingezonden op verzoek van een ambtenaar van de Provinciale Directie van de Volkshuisvesting en de Bouwnijverheid. Bij informatie is ons dan ook gebleken, dat in uw brief het door u ter provinciale directie besprokene geheel onjuist is weergegeven. Wij verwachten dan ook, dat u onder aanbieding van uw excuses, uw bovenaangehaald schrijven intrekt." Nu belde Wentink met Visser. Deze vond dat "onder deze omstandigheden dit plan alleen dan verder in behandeling te kunnen nemen, indien dit door het Gemeentebestuur aan de Prov. Directie wordt toegezonden."

Het hele drama – van 28 april 1958 tot en met 23 mei 1960 – werd door Wentink koel en zakelijk voor het bestuur op een rijtje gezet in een brief d.d. 14 juni 1960. Hoffelijk schrijft hij aan het slot: "Aangenaam zal het ons zijn een en ander met U te kunnen bespreken, wellicht dat wij dan kunnen komen tot een oplossing van deze onverkwikkelijke kwestie." De bespreking met het bestuur volgde op 22 juni. "De architect is verwonderd over de gang van zaken, in het bijzonder over de houding van B.&W.. Hij schetst het gehele verloop der aanvraag. In strijd met het-

geen wordt beweerd dat de architect is doorgegaan zonder de nodige stempels op de tekeningen te hebben, zegt deze dat hij nog nimmer tevoren een stempel van Bureau Volkshuisvesting heeft gehad. Architect Wentink is van mening dat hij niet moet antwoorden op de brief van B.&W., ook niet op aantijgingen, die de Burgemeester aan zijn adres heeft geuit." Hij besloot met een uitspraak waaruit bleek dat hij geen groot bewonderaar van de handelwijze van de burgemeester was. Gegeven de omstandigheden liet het bestuur de bespreking van de bouw van 24 bejaardenwoningen maar even rusten. "Kan weer nieuw conflict worden", stond er achter genoteerd.

Tijdens de eerder aangehaalde gemeentevening op 26 april 1960 kwamen er natuurlijk ook vragen over de goedkeuringskwestie. De ambtenaar van Bouwen Woningtoezicht Huib de Bode was als gemeentelid aanwezig. De notulen melden hierover: "H. de Bode zegt dat de architect te ver gegaan is met zijn plannen. Hij had nog geen goedkeuring gehad. Dit wordt aangevallen." Er staat niet bij door wie. Even later is dit wel het geval. "Dhr Joh. Neven (diaken) zegt dat dhr. De Bode geen verkeerde voorlichting moet geven." Vervolgens ontstond er tussen beiden een scherpe discussie, die eindigde met de verklaring van De Bode dat "hij zelf ook graag een rusthuis wil". Wanneer men weet dat de diaken en de ambtenaar huisvrienden waren van elkaar is het aannemelijk dat beiden heel goed wisten hoe de vork in de steel stak. Lips, die ook in de gemeentekeuken kon kijken, verklaarde kort en goed "het Bestuur had op de officiële goedkeuring moeten toezien."

Na juni volgde een afkoelingsperiode. "Eerst de nieuwe Stichting afwachten, dan in de 1e werkvergadering de architect uitnodigen". Wentink ging eerst genieten van een welverdiende vakantie. Hij liet weten van 15 tot 27 juli niet bereikbaar te zijn...

Overdracht

De komst van de nieuwe stichting riep de vraag op, hoe het nu verder moest met de doelstelling van de Hervormde Stichting voor Kerkelijk Maatschappelijk Werk en wel met name met de Sectie Bejaardenzorg. In 1962 bleek dat de stichting vanaf 10 juli 1958 tot 26 september 1962 in totaal aan kosten voor het rusthuis f 34.091,46 had uitgegeven. Hiervan was f 23.000,- geleend van de Hervormde Diaconie. Dit bedrag werd door de nieuwe stichting overgenomen. Tegelijkertijd verklaarde de Diaconie zich bereid nog 5 à 6000 gulden extra uit te lenen ten behoeve van het bejaardentehuis. Nu de Woningbouwvereniging de verwezenlijking van bejaardenwoningen rondom het rusthuis had overgenomen, kwam Piet de Bruin nog eenmaal met de suggestie om een "Hervormde Bejaardenflat in het centrum der gemeente te laten bouwen, b.v. 20 woningen 2 hoog." Alle bestuursleden betuigden hun bijval voor dit plan. Doch

diaken Frans Sekeris zei "dat hij geen tegenstander van het plan is, maar ook gezinshulp en gezinsverzorging is dringend nodig." Deze laatste opmerking gaf veel stof tot overdenking binnen de Diaconie. Vanaf 1963 werd de aandacht geconcentreerd op gezinshulp en gezinsverzorging. Uiteindelijk werd de stichting in de vergadering van 8 maart 1965 opgeheven. Het slotwoord was aan voorzitter Piet de Bruin. "We hebben steeds prettig vergaderd. Hoewel niet het gestelde doel (te weten een Hervormd tehuis) is bereikt, zijn we toch dankbaar dat er door samenwerking toch veel is bereikt." Wat de samenwerking betreft, "de verwachting daarvan stelt aanvankelijk niet teleur. Dat geeft hoop voor de toekomst."

Opening

Oktober 1962 zaten Volkshuisvesting en architect Wentink nog steeds niet op één lijn. Om voor Rijkssteun in aanmerking te komen op grond van de Premiereregeling

*De opening van het rusthuis op 16 november 1966.
V.l.n.r.: burgemeester C.A. van der Hooft, ds. Joh. Verwelius, ds. J. Snoeij,
P. van der Laarse en wethouder S. Pille
(Fotocollectie: mevrouw A. Bikker-van der Laarse)*

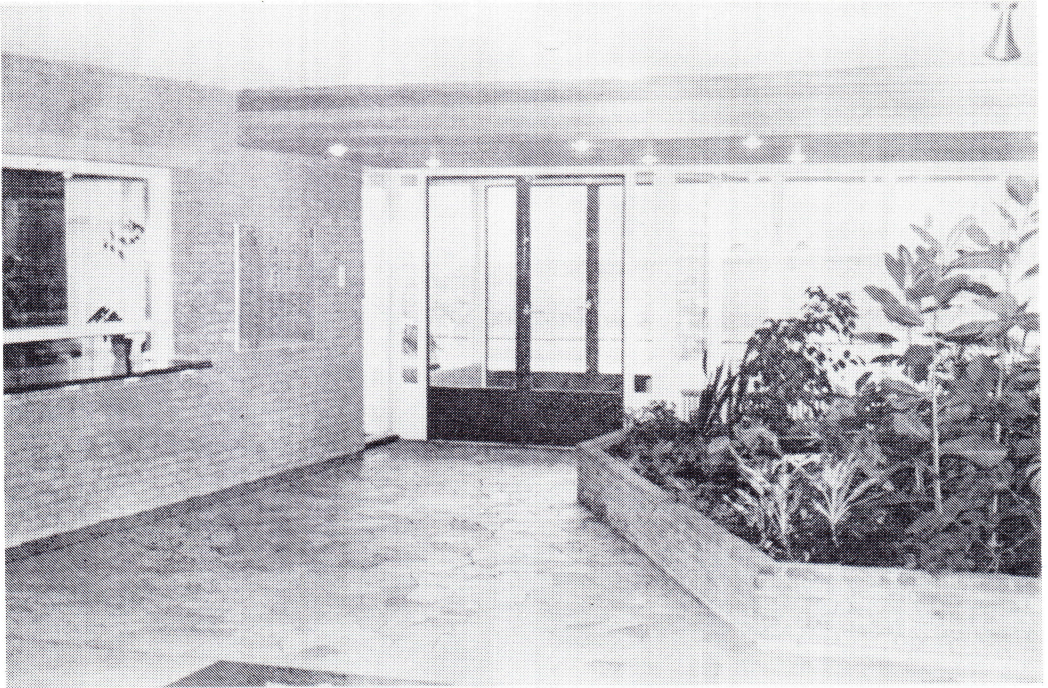

*Bejaardencentrum 'Souburgh' kort na de opening.
Op de voorgrond ligt nog het houten bruggetje.
(Uit: Tijdschrift Christelijk Instellingswezen, maart 1967)*

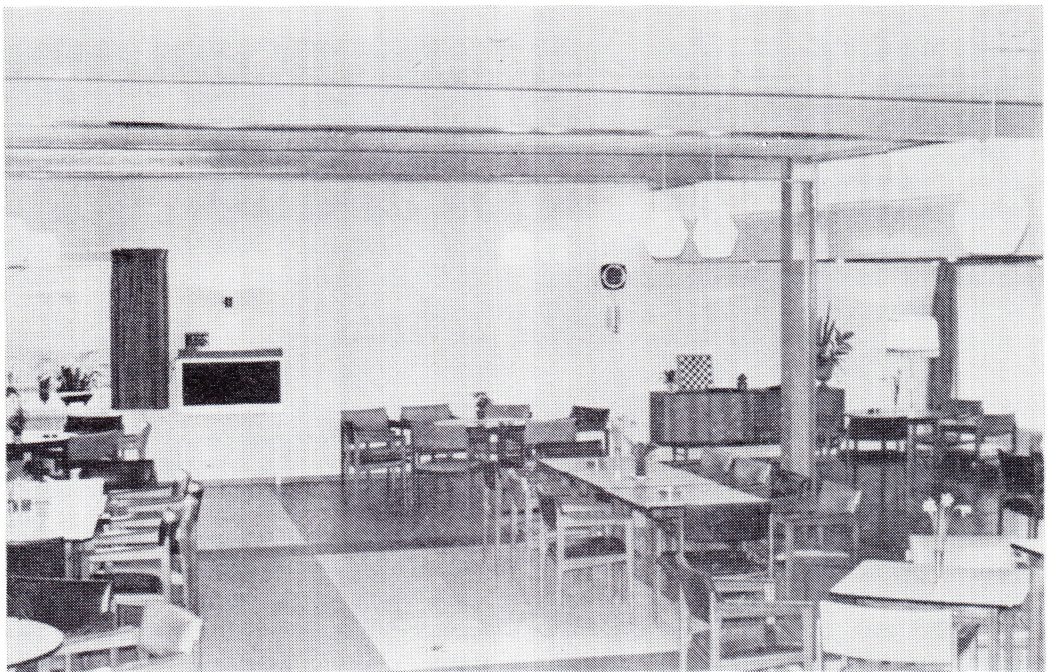
1960, dienden de bouwkosten van het woongebouw omlaag gebracht te worden. Verlaging van de bouwkosten zou gepaard gaan met verkleining. Voor het plan van de architect zou dit uiteraard allerlei gevolgen hebben. Maar op 13 mei 1964 kon burgemeester C.A. van der Hooft de eerste paal slaan voor het lang verwachte bejaardentehuis. Hij verrichtte ook de officiële opening van Huize 'Souburgh' op 16 november 1966. "Daarna was het woord aan Piet de Bruin. "In zijn openingswoord sprak voorzitter P. de Bruin zijn vreugde er over uit dat eindelijk een lang gekoesterde wens in vervulling was gegaan. Door deze opening wordt het bestuur herinnerd aan de oprichting en gingen de gedachten uit naar hen die de opening niet meer mochten beleven, nl. wijlen de heer H.C. Kooijman, de heer H. Postma en de heer H. Poot. De heer De Bruin herdacht hen en hun werk met be-

wogenheid. Hij was verheugd, dat het rusthuis, in tegenstelling met de oorspronkelijke bedoeling, nog met een verdieping kon worden uitgebreid, waardoor niet 74 maar 98 bejaarden konden worden opgenomen. Maar er hadden nog wel een paar verdiepingen bij gekund, want de wachtlijst telt momenteel zo'n zeventig namen...".

Aan velen werd die middag dank gebracht. "Ook voor het gemeentebestuur achtte de voorzitter de dag van de opening een bijzondere dag. Dankzij het gemeentebestuur en de oud-wethouders de heren Pille en Venema kon dit tehuis tot stand komen." Architect Joh. A. Wentink schonk aan het bestuur een tweetal schilderijen en de regionale pers vergat niet te vermelden welke bejaardentehuizen hij zoal nog meer gebouwd had. Een landelijk tijdschrift had niets dan lof. "En nu het tehuis officieel is geopend, heeft

*De entree met links de ontvangstbalie en de ruimte voor de administratie.
Rechts de binnentuin waarin een fontein was geplaatst.
(Uit: Tijdschrift Christelijk Instellingswezen, maart 1967)*

*De recreatiezaal op de begane grond, naast de hoofdingang
(Uit: Tijdschrift Christelijk Instellingswezen, maart 1967)*

*De keuken in 1966. In de eindwand de deur naar een hal waar zich de leveranciersingang bevond. Hier kwamen ook de deuren naar de provisieruimten uit.
(Uit: Tijdschrift Christelijk Instellingswezen, maart 1967)*

men in vele toonaarden de opzet en de inrichting geprezen en daarmee tevens hulde gebracht aan architect Joh. A. Wentink uit Baarn, die er toch maar in geslaagd was aan schier alle van de vele wensen op een uitstekende wijze te voldoen."

Slotbeschouwing

Uit het jubileumboekje blijkt dat de voor-geschiedenis van de stichting van Huize Souburgh aan de samenstellers onbekend gebleven was. Vandaar onze opzet om deze 'vergeten' periode 1956-1961 in de aandacht te brengen, te meer daar in deze jaren essentiële beslissingen vielen. De initiatiefnemers hebben hun tijd verstaan. Om hen beter te profileren is zoveel mogelijk hun maatschappelijke functie vermeld. Van het begin af aan hadden zij hun doelstelling helder voor ogen staan. De behoefte betreffende het aantal bedden was juist ingeschat. Bewust koos men voor een architect die ervaren was in het

bouwen van dit soort tehuizen. Deze was o.a. ontwerper van het rusthuis 'Gouwe-stein' in Gouda, alsmede van de uitbreiding van het 'Julianahuis' aldaar. Desondanks ontstonden in Waddinxveen behoorlijke problemen in de communicatie met de officiële instanties. Binnen de ambtelijke wereld werden formele standpunten gehandhaafd, waar men voordien mogelijk anders mee omging. De opkomst van nieuwe voorschriften en regelgeving was daar waarschijnlijk debet aan. Bij het bouwplan had men te maken met gedwongen verkleining, verandering en tenslotte vergroting. Naar andere richtingen nam het stichtingsbestuur van de aanvang af een open houding aan. Reeds in een vroeg stadium werd toenadering gezocht tot andere kerken. Herhaaldelijk werd betuigd dat aan het opnamebeleid van bewoners geen restricties zouden worden gesteld. De interkerkelijke samenwerking mondde uit in een nieuwe stichting, waardoor het oude bestuur werd verbreed met

Een zitje, ter grootte van een bejaardenkamer, zoals ingericht op de eerste, tweede en derde verdieping. Ontmoetingsplaats voor bejaarden en bezoek. (Uit: Tijdschrift Christelijk Instellingswezen, maart 1967)

een aantal capabele en krachtige bestuursleden. Eendrachtig en in goede harmonie werkte men aan de totstandkoming van wat men zag als een elementaire noodzakelijke behoefte in Waddinxveen: een woonvoorziening voor bejaarden.

Vele moeilijkheden waren er te overwinnen. Aanvankelijk onbegrip, een plotseling sterk gestegen grondprijs, bestreden exploitatiebegrotingen en niet in het minst de enorm vertragende invloeden van hogere instanties.

In dit alles bleven de werkers van het eerste uur volhardend en vasthoudend. Nergens vond ik deze houding beter verwoord dan door Gerrit van der Krans op de gemeenteavond: "t Kan ons niet schelen wat het kost, wat er komen moet komt er!"

Bronnen en literatuur:

- Archief Diaconie Hervormde Gemeente Waddinxveen
- Archief Hervormde Stichting voor Kerkelijk Maatschappelijk Werk-Sectie Bejaardenzorg
- Archief Protestants Christelijke Stichting Bejaardentehuis Waddinxveen
- Christelijk Bejaardencentrum "Souburgh" in Waddinxveen: Gezellig tehuis. In: Christelijk Instellingswezen. Tijdschrift voor ziekenhuizen, bejaardentehuizen, kerken en scholen. Nummer 216, maart 1967.
- Jubileumuitgave Souburgh 1966-1991. Waddinxveen, 1991.

HET GOUWE-AQUADUCT VIJFENTWINTIG JAAR

C.J. van Veen

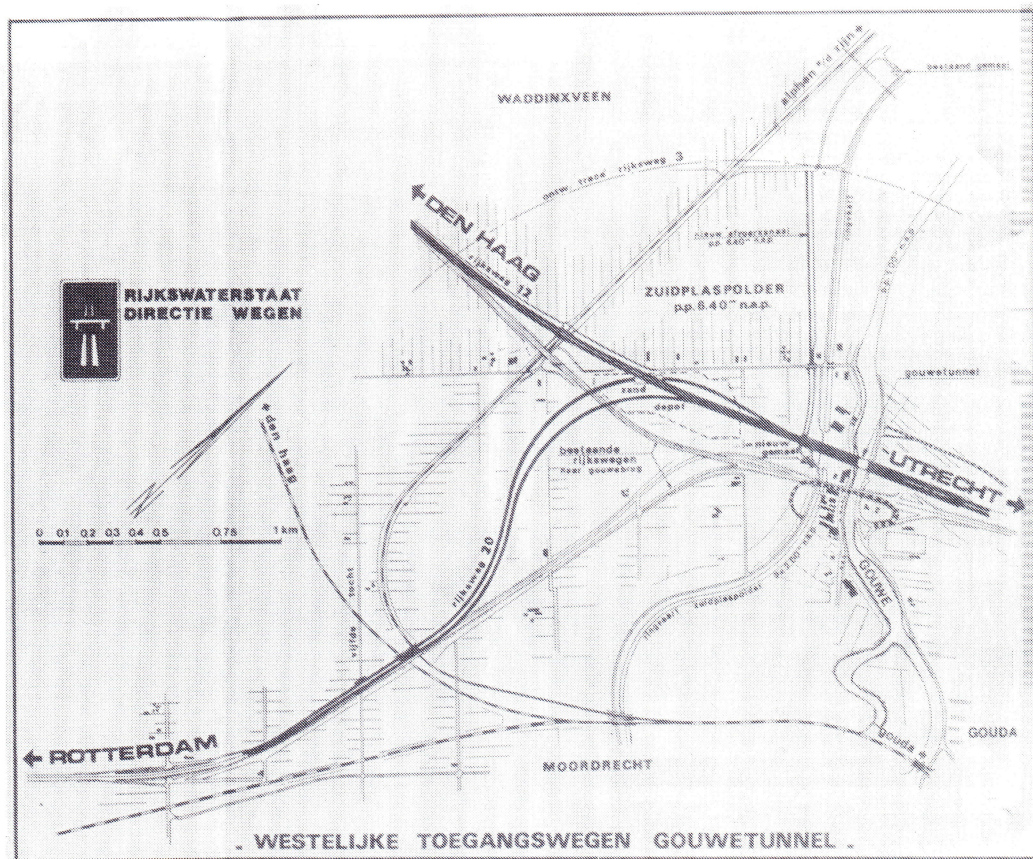
"Nog een paar dagen, en dan is het zover. Minister mr. H.J. Zeevalking (verkeer en waterstaat) opent dinsdag 6 oktober met feestelijk vertoon de Gouwetunnel, ofwel het Gouwe-aquaduct, zoals rijkswaterstaat het indrukwekkende onderwaterproject tussen Gouda en Waddinxveen in vaktaal noemt." Met deze zin onder de vetgedrukte kop "Gouwetunnel is klaar!" begint de speciale uitgave van de Goudsche Courant van donderdag 1 oktober 1981. Ook het regionale dagblad Rijn en Gouwe gaf ter gelegenheid van de ingebruikneming van het Gouwe-aquaduct

een special uit onder de titel 'Aquaductkrant'.

Weinigen onder ons zullen erbijilstaan dat vijfentwintig jaar geleden een waterstaatkundig bouwwerk in gebruik is genomen dat grote invloed op de infrastructuur en planologische ontwikkeling van ons dorp heeft gehad en heeft en daarom van historische betekenis is.

De bouw

Op 13 oktober 1975 ging 'de eerste schop' de grond in. Het werk was opgedragen aan de Hollandse Beton Maatschappij,

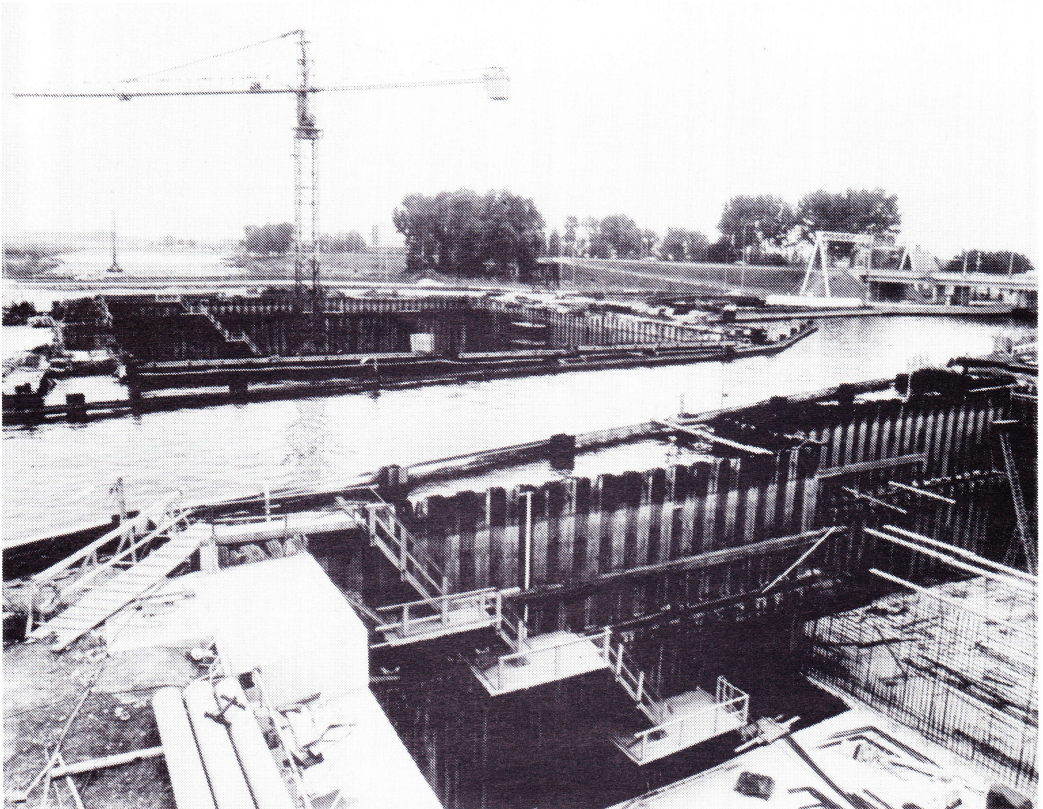
Situatietekening van de Gouwetunnel van Rijkswaterstaat
(In: Rijn en Gouwe d.d. 28 sept. 1981)

toen een van de grootste aannemers van ons land. Zoals gebruikelijk bij de opzet van zo'n groot project was er een lange periode van voorbereiding voorafgegaan bij Rijkswaterstaat en wel bij de directie Sluizen en Stuwen die speciaal met dit soort werken belast was. Zij had ervaring opgedaan bij dertien andere autotunnels of aquaducten zoals de Maastunnel (1942), de Velsertunnel (1957) en de Botlektunnel (1980).

Het bouwcontract vermeldde dat de aannemer rekening moest houden met de geringe draagkracht van het terrein en de slechte ontwatering van de bodem. Daarom werd aan weerszijden langs de buitenkanten van het werk over een lengte van bijna vijfhonderd meter een werkweg van staal en houten schotten gebouwd die rustte op stalen buispalen die tot de zandplaat geheid waren. Vanaf deze werkwegen konden met zware dragline-hei-

stellingen de stalen damwandplanken op de plaats van de buitenzijde van het toekomstige betonwerk worden geheid. Vervolgens kon binnen het noordelijk en het zuidelijk scherm na het weggraven van de grond het betonwerk worden gemaakt. Voor het heien van de betonpalen had de aannemer speciaal voor dit werk een verrijdbare brug ontworpen en gebouwd die de bouwputten van werkweg tot werkweg – vijftig meter – overspande. Bovenop de brug was een verrijdbare heistelling geplaatst met een zogenaamd hydroheiblok voor het heien onder water.

De bakconstructie, waar de Gouwe nu door loopt, is in twee helften, ieder in zijn eigen bouwput, gemaakt zodat het scheepvaartverkeer tijdens de bouw zo min mogelijk hinder ondervond. Het waterdicht aansluiten van de twee helften was een technisch hoogstandje. Op 13 februari

Er werd gewerkt met twee bouwputten. (Fotocollectie: SAMH)

1981 was de aquaductbak obstakelvrij zodat de Gouwe daar in zijn volle breedte voor de scheepvaart ter beschikking kwam. Men begon toen met de afbouw van het werk zoals het gedeeltelijk verven van de betonwanden.

Problemen

De bouw van het aquaduct verliep niet zonder problemen. Het werk liep maanden vertraging op toen een plank in de dwarsdamwand van een van de beide bouwputten uit het slot schoot. Om erger te voorkomen moesten beide bouwputten vol water gezet worden om het verwrongen damwandgedeelte te vervangen. Een ander probleem vormden de vijf verschillende waterhuishoudingen die door het tracé werden doorsneden. De verschillende waterhoogten die varieerden van -1.80 tot -6.20 NAP, moesten gehandhaafd blijven. Het betrof de polder Bloemendaal,

de Zuidplaspolder en de Oostpolder, samen met de Ringvaart en de Gouwe. Ook het betonwerk was een ingewikkelde zaak. Een bijkomend probleem hierbij was het gebrek aan voldoende vaklieden. Om de zaak te klaren heeft men een ploeg betonwerkers uit Ierland gehaald.

Mede door deze onvoorziene zaken stegen de kosten ver boven de aanneemsom uit. Die was 47,1 miljoen gulden, maar uiteindelijk bedroegen de kosten van de bouw 70 miljoen gulden, wat neerkomt op een overschrijding van bijna 48%. Per strekkende meter kostte het zevenhonderd meter lange aquaduct met alles wat erbij kwam, honderd duizend gulden, een voor die tijd gigantisch bedrag.

De opening

De opening van het aquaduct werd groots gevierd. Voorafgaand aan de officiële opening werd op zaterdag 3 oktober

De open dag trok meer dan honderduizend bezoekers. (Fotocollectie: SAMH)

'open dag' gehouden. In de tunnel waren allerlei activiteiten georganiseerd. Een belangrijk aandeel in de organisatie had de stichting Midden-Holland Promotie. We doen een greep uit de veelheid van activiteiten. Er was een bedrijvenpresentatie uit de regio Midden-Holland. Modehuis Verbakel hield in samenwerking met onder andere de meubelfabrikanten een modeshow. Er waren kindercarroussels, cavia-races, scoutingdemonstraties, ballonwedstrijden, zeepkistenraces, jazzballetdemonstraties, demonstraties van oude ambachten, enz. Het geheel werd omlijst met muziek van vele bands en muziekcorpsen uit Waddinxveen en de regio. Ed Nijpels – lid van de Tweede Kamer – zou de dag openen met een korte toe-

spraak, waarna hij een zes meter lange taart die het aquaduct met aan- en afvoeren voorstelde, zou aansnijden. Helaas kwam hij te laat doordat hij achteraan in de file van een van de toegangswegen terecht kwam. Ir. Hanse van Rijkswaterstaat verrichtte in zijn plaats de openingshandeling. De door banketbakkerij Van den Berg vervaardigde taart werd per plakje aan de bezoekers verkocht. De opbrengst was bestemd voor de stichting Zonnebloem. Vermeldenswaard is dat de presentatie van de gehele dag in handen van de bekende radio- en televisiepresentator Peter Knegjes was.

De regionale kranten van maandag 5 oktober besteedden in hun berichtgeving over de open dag de meeste aandacht aan

*Minister mr. H.J. Zeevalking verrichtte de officiële opening van het aquaduct.
(Fotocollectie: SAMH)*

de overweldigende opkomst van het publiek. Tussen de 110.000 en 120.000 mensen waren op het evenement afgekomen. De organisatie was daarop niet berekend zodat er soms chaotische toestanden ontstonden. Een twintigtal mensen moest naar het ziekenhuis afgevoerd worden omdat ze in de massa onwel waren geworden.

De officiële opening vond drie dagen later plaats, op dinsdag 6 oktober. Deze had, in tegenstelling tot de open dag, een zeer formeel karakter. De Minister van Verkeer en Waterstaat mr. H.J. Zeevalking opende het aquaduct door met een ruk een vlag van Rijkswaterstaat van het bord te verwijderen waarop de naam stond: Gouwe-aquaduct. In zijn toespraak ging hij uitvoerig in op de hittewerende isolatielagen die op de wanden en het plafond van de tunnel waren aangebracht, wat een noviteit was die mogelijk bij de reeds bestaande tunnels aangebracht zou worden. De burgemeester van Gouda K.F. Broekens die als gastheer optrad, had iets eerder het plaatselijk gedeelte van de reconstructie van rijksweg 12 geopend, waarbij hij de grote betekenis ervan voor de 'Goudse Poort' naar voren bracht. Opvallend is dat Waddinxveen zowel in de toespraken als in de verslaggeving van de Goudsche Courant en Rijn en Gouwe buiten beeld bleef.

De oude rijkswegbrug

Met de ingebruikneming van het aquaduct zou de Gouwebrug zijn functie in het rijkswegennet verliezen. De provincie Zuid-Holland kreeg reeds in 1973 het verzoek van het rijk of zij interesse had om in de toekomst de brug over te nemen. Rijkswaterstaat zelf wist zo gauw geen alternatieve functie voor de oude Gouwebrug. De gedeputeerde voor de provincie Zuid-Holland drs. J. Borgman zei in een vraaggesprek met de Goudsche Courant in 1981 over dit aanbod het volgende: "De provinciale waterstaat overwoog toen om de brug een andere functie, bijvoorbeeld voor het regionale verkeer, toe

te bedelen. De gemeenten Gouda en Waddinxveen werd gevraagd om een eenmalige bijdrage te geven. De brug zou voor het langzame verkeer dienen, eventueel ook voor het regionale verkeer."

De onderhandelingen verliepen niet vlot totdat bekend werd dat de in aanbouw zijnde tunnel niet toegankelijk zou zijn voor fietsers en voetgangers. Men deed een onderzoek naar het aantal fietsers en voetgangers dat van de Gouwebrug gebruik zou maken. Dat bleken er 1400 per dag te zijn. Volgens gedeputeerde Borgman gaf dat een impuls tot het verdere onderhandelen over de bestemming van de brug. In 1977 werden de gemeenten Moordrecht, Boskoop, Zevenhuizen en Moerkapelle bij de besprekingen betrokken. Moordrecht haakte spoedig af omdat zij weinig of geen profijt van de brug zou hebben gelet op het streekplan Goudawest dat in die tijd ontwikkeld werd.

Na langdurige onderhandelingen kwamen tot de overeenstemming om aan de Gouwebrug een regionale bestemming te geven. Na de openstelling van de tunnel konden de werkzaamheden aan de vijftig jaar oude brug beginnen. Vanaf de West-Kanaaldijk legde men een oprit aan die het verkeer "met een fraaie boog" naar de Gouwebrug leidde. Aan de andere kant van de brug, bij de toenmalige fabriek van British Leyland, werd eenzelfde oprit aangelegd.

Scheepvaartverkeer

Boven een van de artikelen in de speciale uitgave van de Goudsche Courant staat de kop 'Zuid-Holland verlost van lastig knooppunt', waarin tot uitdrukking wordt gebracht dat het wegverkeer veel hinder ondervond van het scheepvaartverkeer. Of zoals een weggebruiker in het artikel zegt: "Zo'n brug hoort niet bij een rijksweg." In de spits passeerden in 1981 twee auto's per seconde de brug. Als de brug dan omhoog ging, ontstonden in een mum van tijd aan weerszijden lange files. Tijdens de bouw van het aquaduct ondervond het scheepvaartverkeer weinig hin-

De scheepvaart ondervond betrekkelijk weinig hinder tijdens de bouw van het aquaduct. (Foto: G.A. van Leeuwen)

der. Het bouwwerk zelf leverde voor de schippers uiteindelijk weinig voordeel op. Voor hen bleef het grootste obstakel de spoorbrug over de Gouwe bij het Goudse Hamstergat met een doorvaarthoogte van 2.50 meter. Voor vrijwel alle vrachtschepen moest deze draaibrug open, wat mondjesmaat gebeurde vanwege het treinverkeer op een van de drukste baanvakken van Nederland. In 1981 hadden de Nederlandse Spoorwegen het plan de brug binnen tien jaar te vervangen. Hij was opgenomen in het programma 1986-1990. De Spoorwegen wilden een brug die niet meer open zou mogen, wat voor de provincie onaanvaardbaar was.

Op zondag 18 november 1990 reed de eerste trein als proef over de nieuwe Gouwespoorbrug. Er was één spoor klaar. In de jaren 1991-1992 volgden de andere sporen. Met deze brug was een groot obstakel in de drukke scheepvaartroute weggenomen.

Tenslotte

Weinigen die van het aquaduct gebruik maken, zullen zich ervan bewust zijn dat dit bouwwerk voor de ontwikkeling van Waddinxveen van grote betekenis is geweest. De infrastructuur werd zodanig verbeterd, dat het voor bedrijven aantrekkelijk werd om zich in Waddinxveen te vestigen. De ontwikkeling van het bedrijventpark Coenecoop is zonder deze veranderingen van de infrastructuur moeilijk voorstelbaar. Daarom alleen al is de bouw van het aquaduct van historische betekenis en de moeite waard om na vijftientig jaar er aandacht aan te besteden.

Bronnen:

- Goudsche Courant, speciale uitgave d.d. 1 oktober 1981; de editie van 5 en 7 oktober 1981.
- Aquaduct-krant. Speciale uitgave van Rijn en Gouwe d.d. 28 september 1981; de editie van 5 en 7 oktober 1981.

WADDINXVEEN DEED NIET MEE

C.J. van Veen

In de raadsvergadering van 14 december 1910 las burgemeester Van Dort Kroon de brief met de bijgevoegde circulaire voor die de Raad van de Pomologische Vereeniging te Boskoop had ontvangen. Deze vereniging die in 1861 was opgericht, had als doel "de belangen van den tuinbouw in het algemeen en planten- en vruchtenkennis in het bijzonder te bevorderen". Om haar vijftigjarig bestaan te vieren, had men besloten om van 6-20 april 1911 een grote bloemententoonstelling te organiseren onder beschermheerschap van Z.K.H. Prins Hendrik der Nederlanden, Hertog van Mecklenburg. Of dit beschermheerschap niet voldoende was, had het bestuur het ere-voorzitterschap in handen gelegd van de Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel en van de Commissaris der Koningin van Zuid-Holland. Wie zou denken dat de Pomologische Vereeniging de naburige gemeente met deze brief over haar herdenking wilde informeren, heeft het mis. In de circulaire lezen we de uiteindelijke bedoeling die het bestuur met de brief had: "Belooft dus deze tentoonstelling veel, zij eischt ook groote financiële offers, daar de buitenverwachting vele inschrijvingen, reeds vergrooiting der gebouwen met een duizendtal m² noodzakelijk maakt." De raadsleden voelden het al aankomen: een verzoek om subsidie. Inderdaad, en waarom het bestuur ook bij de gemeente Waddinxveen aanklopte, wordt duidelijk in de brief: "Omdat zij vermeenen, dat Uwe Gemeente door haare aangesloten ligging met de hunne en de vele arbeiders uit uwe Gemeente die er een middel van bestaan vinden, ook belang heeft bij een grooteren bloei dier omgeving, verzoeken zij U eerbiedig tot dat doel eene subsidie te willen verleenen voor bovengenoemde tentoonstelling." Bij de circulaire zat een intekenbon waarop ingevuld kon worden hoeveel maal honderd gulden men wilde

geven! Werd minder niet op prijs gesteld? De raadsleden stelden de brief 'in handen van B. en W. voor advies', zoals dat ambtelijk heette.

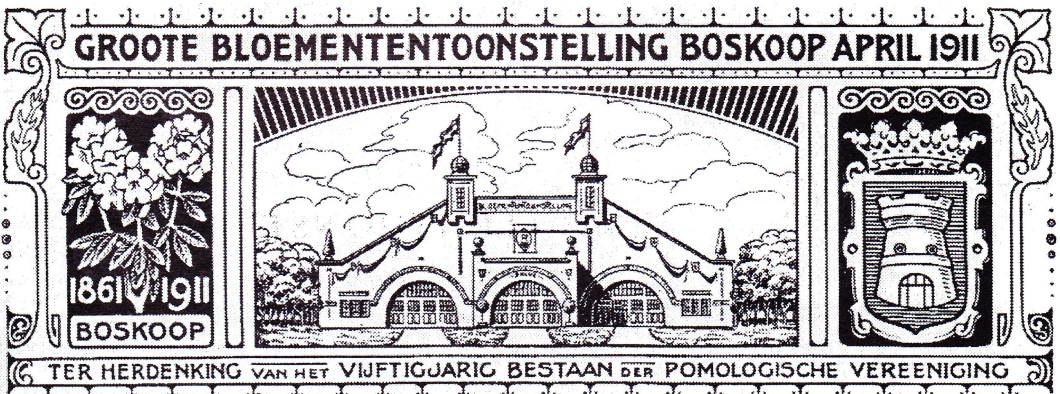
Het verzoek in behandeling

B. en W. besloten in hun vergadering van 30 december de Raad te adviseren om aan de Pomologische Vereeniging f 100,- subsidie te verlenen. Het pre-advies dat in de raadsvergadering van 7 februari 1911 werd voorgelezen, sloot wonderwel aan op de argumenten die in de brief van de vereniging waren aangevoerd. B. en W. meenden dat de gemeente zich niet aan het verzoek om subsidie kon onttrekken, omdat veel inwoners in de Boskoopse tuinbouw een middel van bestaan vonden. Bovendien diende de tentoonstelling niet uitsluitend een plaatselijke belang, maar ook het belang van de tuinbouw in het algemeen.

En toen kwam de Raad aan het woord. Van Bergen sprak namens de financiële commissie. Deze commissie was unaniem in haar oordeel: geen gelden toe te staan omdat de tentoonstelling "van geen genoegzaam belang voor Waddinxveen" was. Van den Akerboom deelde dit standpunt. Bovendien, zo meende hij, mocht de gemeente Boskoop wederkerig dankbaar zijn dat er zo velen van Waddinxveen daar in Boskoop werkten. Waddinxveen verschafte hun immers een woning en dat in een tijd dat zowel in Boskoop als in Waddinxveen woningnood heerste.

De toon was gezet

Burgemeester Van Dort Kroon die liet blijken dat hij teleurgesteld was in de houding van de Raad, gooide de zaak over een andere boeg. De Raad moest beseffen dat het niet een gewone tentoonstelling betrof maar een van grote importantie. Zo zouden in de jury onder anderen zitting nemen de oppertuinbaas van

ONDER BESCHERMHEERSCHAP VAN ZIJNE KONINKLIJKE HOOGHEID DEN PRINS DER NEDERLANDEN

BOSKOOP, 1 November 1910.

Ondergeteekenden, vertegenwoordigende Het Bestuur der Pomologische Vereeniging te Boskoop, veroorloven zich de vrijheid een beroep te doen op uwe welwillendheid, door eenige oogeblikken voor het onderstaande uwe aandacht te vragen. Wel is waar betreft het een plaatselijk belang, doch zij koesteren de hoop, dat U met hen wilt inzien, dat de belangen van den tuinbouw, inzonderheid die van den handel in tuinbouwgewassen, er ten nauwste mede samenhangen.

Onze Vereeniging dan werd opgericht in 1861, met het doel de belangen van den tuinbouw in het algemeen en planten- en vruchtenkennis in het bijzonder te bevorderen.

Geboren in een tijd toen de cultuur van vruchtboomen te Boskoop e. o. van groote beteekenis was, kon geen naam haar beter passen. Dien naam ten trots echter, is dat hoofddoel nevenzaak geworden, gedrongen als zij werd door den steeds uitbreidenden handel met het buitenland, die verandering van cultuur noodzakelijk maakte.

In verband hiermede heeft de Pomologische Vereeniging getracht de belangen van den tuinbouw in haar district, zoowel als daarbuiten, het best te bevorderen, door het jaarlijks houden van kleine onderlinge vaktentoonstellingen van getrokken planten en het medewerken aan groote tentoonstellingen als te Hamburg, Berlijn, Haarlem, enz.

Daardoor gegroeid met haar tijd mag zij zich verheugen in de sympathie en den steun der tuinbouwers, in haar omgeving niet alleen, maar ook uit andere plaatsen.

*Circulaire van de Pomologische Vereeniging
(Archief gemeente Waddinxveen inv.nr 1389)*

de Tsaar van Rusland en die van de Keizer van Oostenrijk, "welke heeren toch zeker niet naar hier zouden komen, ware deze tentoonstelling er eene van weinig beteekenis." Zou de Raad wellicht met een bedrag van vijftig gulden akkoord kunnen gaan?

Waarom spande de burgemeester zich zo in om aan de Pomologische Vereeniging subsidie te geven? Had dat misschien te maken met het feit dat hij lid van het eremité was? De vereniging was overigens zeer scheutig te werk gegaan bij het benoemen van ereleden: 42 heren maak-

ten deel uit van het comité, geen enkele vrouw. Terug naar de vergadering. Hoewel wethouder Van der Torren zich kon neerleggen bij een eventueel compromis van een subsidie van slechts vijftig gulden – de gemeente Gouda had honderd gulden geschonken – bleven de meeste raadsleden zich tegen het advies van B. en W. verzetten. Raadslid Van Drimmelen scherpte de zaak nog wat aan: "Die tentoonstelling, mijnheer de voorzitter, is metterdaad een zuiver plaatselijk belang. Zelfs de meest naburige gemeente mag er niets inzenden." Van Drimmelen raakte met dit laatste een gevoelige snaar. Dat alleen Boskoopse kwekers aan de tentoonstelling mochten meedoen, moet tijdens de voorbereiding van de expositie voortdurend een punt van kritiek geweest zijn. Waarom zou de voorzitter van de Pomologische Vereeniging er anders tijdens de opening van de tentoonstelling op 5 april 1911 in het bijzijn van Prins Hendrik in zijn toespraak daar zo uitvoerig op ingegaan zijn? Hij beantwoordde omstandig de vraag: "Kan de Pomologische Vereeniging eene tentoonstelling organiseren, waarbij mededingen van buiten niet

wordt toegelaten?"

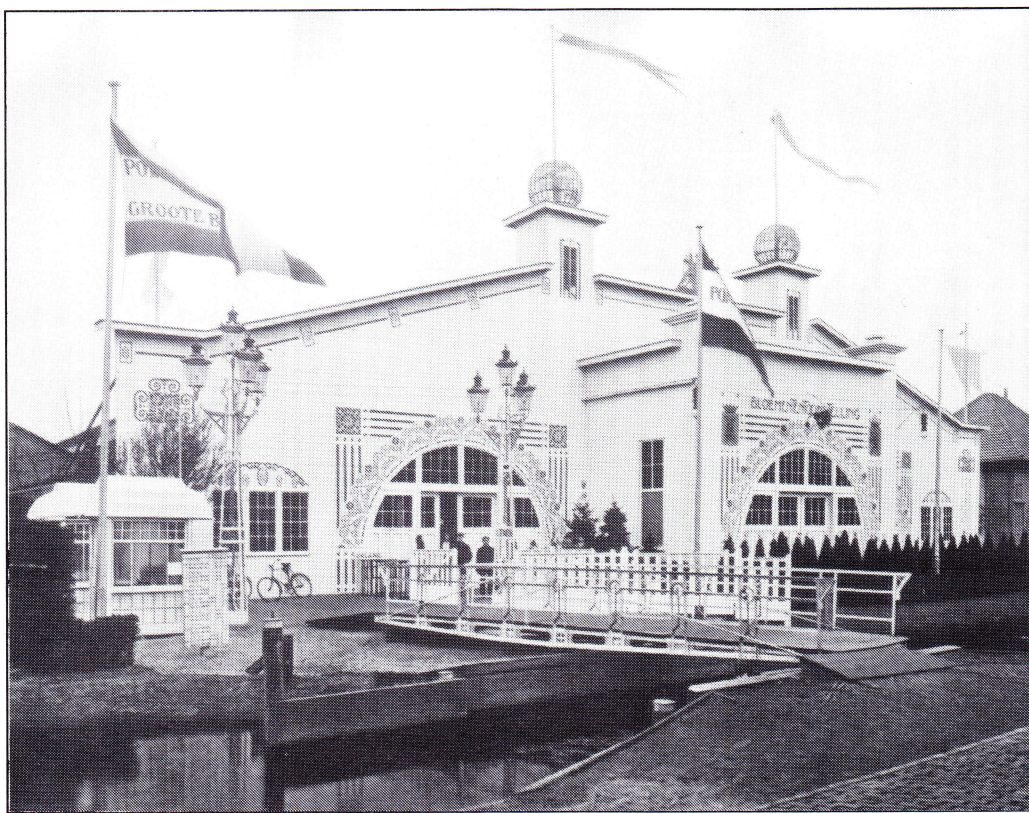
Blijkbaar hadden de Waddinxveense raadsleden zich lang genoeg met de kwestie bezig gehouden, want er werd tot stemming overgegaan. De stemmen staakten, zodat het agendapunt naar de volgende vergadering werd doorgeschoven. In de vergadering van 24 februari 1911 besloot de Raad geen subsidie te verlenen aan de Pomologische Vereeniging van Boskoop.

De tentoonstelling

De bloemententoonstelling moet groots en indrukkend zijn geweest. Ze werd gehouden in een houten gebouw dat speciaal voor dit doel op het sportterrein – het terrein waar nu het Boskoopse gemeentehuis staat – was opgetrokken. De vereniging had niets nagelaten om alles zo mooi mogelijk te maken. De ontvangstruimte moet op de redacteur van de Goudsche Courant indruk hebben gemaakt: "De geheele inrichting daarvan is geschied in 17e eeuwschen stijl, eiken betimmering aan de wanden, een antiek eiken schouw waarboven Oud-Delftsche schotels, ander oud-eiken meubilair, tapijten op den grond en aan den wanden, waarnevens schil-

Een van de medailles die voor de bloemententoonstelling beschikbaar was gesteld (Foto: C. Bakker)

Het tentoonstellingsgebouw. (Foto: C. Bakker)

derstukken, daarvoor welwillend door Mej. Mari te Moordrecht afgestaan, portretten van de Koninklijke Familie en van den overleden ere-voorzitter A.M. Koster, oud-koperen wandborden en koperen luchters, een stoffeering die zeer mooi harmonieert met het geheel." De tentoonstelling zelf was één bloemenpracht en werd bezocht door Prins Hendrik, die de opening verrichtte, Koningin Wilhelmina, Koningin-Moeder Emma en haar zuster Hertogin van Albany, Aartshertog Frans Ferdinand van Oostenrijk, ministers, buitenlandse gezanten en vele andere hoogwaardigheidsbekleders. De Tweede Paasdag kende een record aantal bezoekers van maar liefst 13.000. De viering van het vijftigjarig jubileum van de Pomologische Vereeniging moet het Boskoopse product tot ver over de grenzen hebben gepromoot. Kwekers die op de tentoonstelling

in de prijzen vielen moeten daar zeker van hebben geprofiteerd. Enkele Waddinxveners hebben hieraan, zij het op bescheiden wijze, bijgedragen. De heren A. van Wessems, P.L. Laurusse en G. van Dort Kroon (!) hadden ieder een kleine gouden medaille beschikbaar gesteld. Zal burgemeester Van Dort Kroon nog aan de raadsvergadering teruggedacht hebben, toen hij op de 'Groote Bloemententoonstelling' van Boskoop liep? Jammer dat hij geen memoires heeft nagelaten.

Bronnen:

- SAMH archief gemeente Waddinxveen code 35 inv.nrs 1260, 1282,1389.
- Goudsche Courant d.d. 5-4-1911.
- N. van Wijk, Boskoop, Het dorp van mijn grootvader. Dl 2. Boskoop, 1987, p. 163-165.

DE LEZER AAN HET WOORD

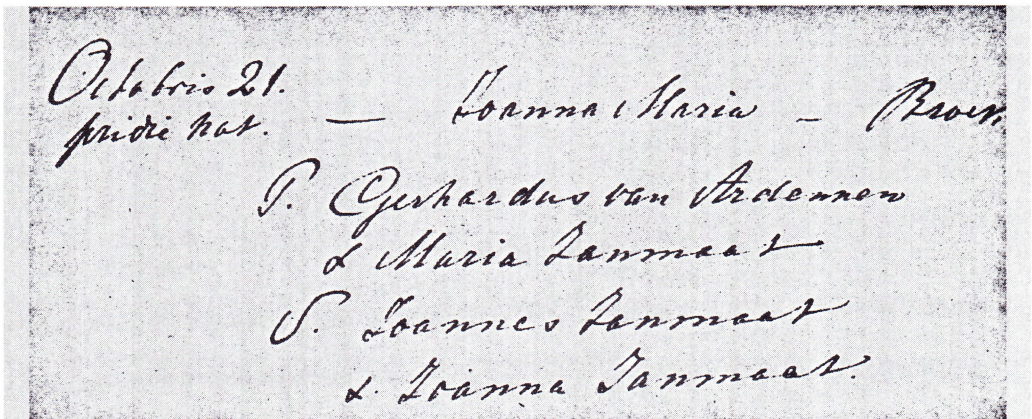
Het is een ieder bekend, dat je niet je achternaam 'zomaar' kunt wijzigen, ook niet de spelling daarvan, behalve bij Koninklijk Besluit als je de wettelijk voorgescreven procedure daartoe hebt doorlopen. Dit hebben we te danken aan de decreten van 20 juli 1808 en 18 augustus 1811 die keizer Napoleon uitvaardigde, waarin hij bepaalde dat alle inwoners van het keizerrijk hun namen moesten laten registreren. Wie nog geen officiële achternaam had, moest er een aannemen en daarvan een akte laten opmaken. Omdat ons land vanaf 1810 deel uitmaakte van het Franse keizerrijk, waren deze decreten ook op ons van toepassing.

Toch veranderde na 1811 soms ongewild de spelling van de familienaam wat ik onlangs bevestigd zag bij de familienaam 'Van Ardenne'. De heer J.A.M. van Ardenne uit Vlaardingen vertelde mij tijdens het raadplegen van de doopboeken van de St. Victorparochie, dat de ene tak van zijn familie 'van Ardenne' heet en de andere tak 'van Ardennen'. Die ene 'n' meer zou te maken hebben met de kerkelijke gezindte: familieleden zonder 'n' vertegenwoordigen de katholieke tak, familieleden met 'n' zijn van huis uit protestant en

wel Nederlands Hervormd. Een interessant verhaal, maar in hoeverre is het waar, zo vroeg ik me af. Dus op onderzoek uit in het Streekarchief Midden-Holland.

Op 26 april 1821 bevalt de dochter van Johannes van Ardenne en Jannetje Ravenschot in Noord-Waddinxveen van een zoon. De vroedvrouw Ariaantje Schouten gaat het kind aangeven en laat het inschrijven met de naam Jan van Ardennen, zoon van Kaatje van Ardennen. Het is de vroedvrouw niet kwalijk te nemen dat ze niet over de juiste gegevens beschikte. De moeder, die van beroep dienstmeid was, kwam door deze aangifte met haar roepnaam in de Burgerlijke Stand terecht. Haar leeftijd die de vroedvrouw opgaf - twintig jaar - klopt ook niet, want Kaatje werd op 15 augustus 1798 geboren en vier dagen later in de Nederlands Hervormde kerk van Waddinxveen gedoopt met de naam Catrina.

Elf jaar later, op 7 mei 1832, brengt Catrina een tweede zoon ter wereld, die bij de aangifte door de vroedvrouw Wilhelmina Walsteen op het secretariaat van Noord-Waddinxveen ingeschreven wordt als Gerrit van Ardenne, zoon van Katharina van Ar-

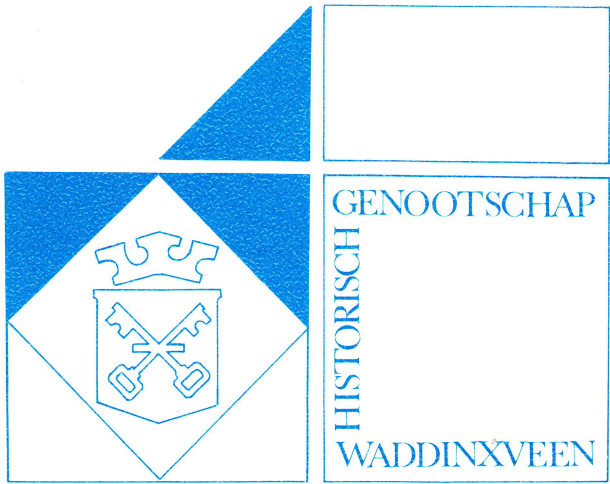

Bij de doopinschrijving van het eerste kind van Gerrit van Ardenne schreef de pastoor de naam van de vader met een 'n' aan het eind.
(Archief St. Victorparochie)

denne. En zo heten voortaan de afstammelingen van het oudste kind 'van Ardenen' en die van het jongste kind 'van Ardenne'. Het 'n-etje' meer of minder heeft dus niets te maken met de kerkelijke gezindte, want beide kinderen worden Nederlands Hervormd gedoopt en opgevoed.

Moeten we het verhaal dat in de familie van de heer Van Ardenne leeft, nu naar de prullenmand verwijzen? Nee, want de spellingvarianten kregen op den duur toch iets met de kerkelijke gezindte te maken. Jan van Ardenen huwde op 2 mei 1847 met Teuntje Kooij uit Dubbeldam. Beiden waren Nederlands Hervormd. Hun kinderen werden in die kerkelijke gemeente gedoopt. Jan's broer Gerrit van Ardenne

trouwde op 22 oktober 1857 met Maria Johanna Janmaat die rooms-katholiek was. Gerrit en Maria hadden de afspraak gemaakt, dat de kinderen uit hun verbintenis rooms-katholiek opgevoed zouden worden. En zo gebeurde het ook. Hun kinderen werden in de katholieke kerk van Waddinxveen gedoopt, waarbij de pastoor bij de doopschrijving achter de naam van Gerrit van Ardenne het woord 'a-catholicus', niet katholiek, vermeldde. Hierdoor werden deze 'van Ardenne's zonder n' de stamvaders van de katholieke tak van de familie. Zo gaat achter de spelling van de naam 'van Ardenne(n)' een verhaal schuil waarbij werkelijkheid en fictie in elkaar overgaan.

GENOOTSCHAP
HISTORISCH
WADDINXVEEN